

D. Škrtić*

OGRANIČENJA ZA UPORABU SILE U OBAVLJANJU POSLOVA PRIVATNE ZAŠTITE

UDK 351.75
PRIMLJENO: 3.3.2009.
PRIHVAĆENO: 14.4.2009.

SAŽETAK: Ograničenja uporabe sile u obavljanju službe ili poslova određenih zakonom sastavni su dio svakog zakona kojim se u obavljanju službe ili poslova propisuje uporaba sile. Ograničenja uporabe sile u obavljanju službe ili poslova polaze od ograničenja okolnosti za uporabu sile, ograničenja uporabe oružja ili drugog sredstva i ograničenja krajnjih posljedica uporabe sile. Uporaba sile u obavljanju poslova privatne zaštite propisana je Zakonom o privatnoj zaštiti i Zakonom o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima. Deskriptivnom analizom obuhvaćeni su Zakon o zaštiti osoba i imovine, Zakon o privatnoj zaštiti, Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite i Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, posebno odredbe o uporabi sile i ograničenja posljedica uporabe sile. Primjena ovlasti zaštitara ograničena je uvjetom da ne smiju izazvati veće štetne posljedice od onih koje bi nastupile da nije bilo primjene ovlasti. Komparativnom metodom obuhvaćeni su propisi o privatnoj zaštiti Republike Slovenije i Federacije BiH. U radu se ukazuje na nedostatke Zakona o privatnoj zaštiti posebno ograničenja posljedica uporabe sile u obavljanju poslova privatne zaštite, propisivanje uporabe sile provedbenim propisima i neusklađenost terminologije Zakona o privatnoj zaštiti. Autor predlaže propisivanje uporabe sile u obavljanju poslova privatne zaštite u skladu s odredbama općih propisa o nužnoj obrani i krajnjoj nuždi.

Ključne riječi: zaštitari, čuvari, redari, ograničenja uporabe sile

UVOD

Zakonom o privatnoj zaštiti i Zakonom o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, zaštitari, čuvari i redari u obavljanju poslova propisanih navedenim zakonom imaju pored ostalih ovlasti i ovlast uporabe sile. Poslovi privatne zaštite i djelatnost zaštitara i čuvara postaju sve značajniji i djelatnost privatne zaštite posljednjih nekoliko godina kontinuirano dobiva na značaju. Broj zaštitara i čuvara je, prema podacima o broju licenciranih čuvara i zaštita-

ra, respektabilan. Organizacijska i obrazovna struktura i tehnička opremljenost prati trendove djelatnosti u širem okruženju. Međutim, propisi kojima je u Republici Hrvatskoj uređena uporaba sile u obavljanju poslova privatne zaštite nisu na potrebnoj razini. U odnosu na Zakon o zaštiti osoba i imovine,¹ Zakon o privatnoj zaštiti,² Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite donosi³ nekoliko propisa kojima je uporaba sile propisana restriktivnije.

¹Zakon o zaštiti osoba i imovine, N.N., br. 83/96., 90/96. i 96/01.

²Zakon o privatnoj zaštiti, N.N., br. 68/03.

³Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite, N.N., br. 45/08.

*Mr. sc. Dražen Škrtić, dipl. kriminalist, PU karlovačka, Trg hrvatskih redarstvenika 6, 47000 Karlovac (dskrtic@pravo.hr).

Zakon o privatnoj zaštiti u glavi IV. propisuje ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite, a koja je podijeljena u četiri cjeline: tjelesna zaštita, provjera zakonitosti primjene ovlasti čuvara i zaštitara, poslovi tehničke zaštite i dojavni centar. U odredbama prve cjeline propisuju se ovlasti, opći i posebni uvjeti za primjenu ovlasti osoba kojima je izdano dopuštenje za obavljanje poslova privatne zaštite – zaštitara i čuvara.⁴ Ovlasti zaštitara su: provjera identiteta osoba, davanje upozorenja i zapovijedi, privremeno ograničenje slobode kretanja, pregled osoba, predmeta i prijevoznih sredstava, osiguranje mjesta događaja, uporaba čuvarskog psa, uporaba tjelesne snage i uporaba vatrenog oružja. Ovlasti čuvara su provjera identiteta osoba, davanje upozorenja i zapovijedi i osiguranje mjesta događaja.⁵ Slijede opće odredbe o mjestu primjene ovlasti, obvezi postupanja po zapovijedi policijskog službenika, obvezi zaštitara i čuvara u primjeni ovlasti prema osobama, načelu razmjernosti u primjeni ovlasti,⁶ ograničenju primjene ovlasti posljedicom primjene ovlasti i obvezi identifikacije čuvara i zaštitara prije primjene ovlasti.

Čuvari i zaštitari pored poslova privatne zaštite obvezni su primijeniti ovlasti kojima je cilj sprečavanje izvršenja kaznenih djela i prekršaja, hvatanje njihovih počinitelja, osiguravanje tragova koji mogu poslužiti kao dokaz,⁷ osiguranje svjedoka i dokaza koji mogu poslužiti u kaznenom i prekršajnom postupku,⁸ pronalazak predmeta koji mogu biti predmet kaznenog djela

ili prekršaja,⁹ osiguranje mjesta događaja¹⁰ i osiguranje svjedoka i dokaza koji mogu poslužiti u kaznenom ili prekršajnom postupku.¹¹ Odredbe o privremenom ograničenju slobode kretanja i osiguranju mjesta događaja u cijelosti se odnose na sprečavanje izvršenja kaznenih djela i prekršaja, hvatanje počinitelja i osiguranje dokaza. Odredba o pregledu osoba, predmeta i prometnih sredstava propisuje poduzimanje pregleda prvenstveno zbog sprečavanja izvršenja kaznenih djela i prekršaja, hvatanje počinitelja i osiguranje dokaza, a zatim i zbog zaštite imovine i osoba. Odredbe o ovlasti provjere identiteta propisuju ovlast provjere identiteta osoba koje se zateknu u izvršenju kaznenog djela ili prekršaja, dok odredbe o ovlasti i davanju upozorenja i zapovijedi propisuju ovlast sprečavanja izvršenja kaznenih djela i prekršaja, hvatanja njihovih počinitelja, osiguravanja tragova koji mogu poslužiti kao dokaz i ovlast davanja upozorenja i zapovijedi zbog sprečavanja i otklanjanja posljedica u slučaju opće opasnosti uzrokovane elementarnim nepogodama, epidemijama ili drugim oblicima ugrožavanja opće sigurnosti.

Razgraničenje obveze zaštite imovine ili/i osoba i obveze sprečavanja izvršenja i hvatanje počinitelja kaznenih djela i prekršaja nije jednostavno. Prioritet bi trebalo dati temeljnoj djelatnosti zaštitara i čuvara – zaštiti osoba i imovine. Uništenje, otuđenje ili umanjenje vrijednosti imovine ili napad na šticeu osobu je u pretežitom broju slučajeva i kazneno djelo. Interes zaštitara i čuvara i vlasnika imovine, odnosno šticeu osobe je s jedne strane zaštita imovine i tjelesnog integriteta šticeu osobe, ali i učinkovito procesuiranje osobe koja je djelovala s namjerom oštećenja, uništenja ili umanjenja vrijednosti imovine ili napadom na tjelesni integritet šticeu osobe.

Primjena ovlasti uporabe sile slijedi tek nakon što je zaštitar proveo neku od navedenih ovlasti. Ovlast uporabe čuvarskog psa, tjelesne snage ili vatrenog oružja, zbog savladavanja ot-

⁴Zakon o zaštiti osoba i imovine za osobe ovlaštene za primjenu ovlasti prema tom zakonu koristi se terminom čuvari. Zakon o privatnoj zaštiti koristi se istim terminom za osobe koje su ovlaštene primijeniti samo neke ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite. Za osobe koje su ovlaštene primijeniti sve ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite Zakon o privatnoj zaštiti uvodi termin zaštitar. Zaštitari prema odredbama Zakona o privatnoj zaštiti imaju ovlasti koje se mogu usporediti s ovlastima čuvara prema Zakonu o zaštiti osoba i imovine.

⁵Zakon o privatnoj zaštiti, N.N., br. 68/03., članak 27., stavak 1. i 2.

⁶Načelo razmjernosti dodatno je razrađeno odredbom članka 15., stavka 2. Pravilnika o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite, N.N., br. 45/05.

⁷Zakon o privatnoj zaštiti, N.N., br. 68/03., članak 33., stavak 1., točka 3.

⁸Ibid. članak 35., stavak 2.

⁹Ibid. članak 35., stavak 2.

¹⁰Ibid. članak 37.

¹¹Ibid. članak 34., stavak 1., točka 3.

pora i sprečavanja bijega, primjenjuje se ako zakonito izdana upozorenja i zapovijedi ne jamče uspjeh i ako drugačije ne mogu odbiti protupravni i neposredni napad kojim se ugrožava njihov život ili život osoba koje čuvaju i ako drugačije ne mogu odbiti protupravni i neposredni napad usmjeren na uništenje i umanjenje vrijednosti imovine koju čuvaju. U radu će deskriptivnom analizom biti obuhvaćene odredbe o uporabi čuvarskih pasa, tjelesne snage i vatrenog oružja.

Komparativnim pregledom odredbi Zakona o zaštiti osoba i imovine, kao i Zakona o privatnoj zaštiti obuhvaćene su i odredbe zakona kojima je uređena privatna zaštita dviju susjednih država, Republikom Bosnom i Hercegovinom kao tranzicijskom državom i Republikom Slovenijom kao postranzicijskom državom. U radu autor analizira i odredbe Zakona o privatnoj zaštiti i Pravilnika o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite te Zakona o zaštiti osoba i imovine i odredbe Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima *de lege lata* i iznosi prijedloge promjena tih odredbi *de lege ferenda*.

OGRANIČENJE UPORABE SILE I DRUGIH SREDSTAVA

Zakon o privatnoj zaštiti u odredbama o primjeni ovlasti, uključujući i silu navodi ovlast zaštitara na uporabu čuvarskog psa, tjelesne snage i kratkog vatrenog oružja pravne osobe za privatnu zaštitu čiji su zaposlenici. U odnosu na Zakon o zaštiti osoba i imovine, koji uporabu psa čuvara u obavljanju poslova tjelesne zaštite ograničava samo na ograđeni prostor koji se štiti, ovlast uporabe čuvarskih pasa kao sredstva prisile je proširenje ovlasti na uporabu sile. Zakonom o zaštiti osoba i imovine, kao i Zakonom o privatnoj zaštiti eksplicitno nije zabranjeno posjedovanje predmeta, opasnih predmeta ili drugih životinja u obavljanju poslova privatne zaštite. Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite kao sredstva prisile navodi vatreno oružje, čuvarske pse, tjelesnu snagu i druga prikladna sredstva koja se upotrebljavaju u svrhu zadržavanja kao što su sredstva za vezivanje – lisice za jednokratnu uporabu, remen, uže i sl. i uvodi posve nov pojam “druga prisilna sred-

stva” koja zaštitar može primijeniti prema zadržanoj osobi.¹² Pravilnik, kao provedbeni propis, uvodi nova sredstva za primjenu sile što prema načelu zakonitosti nije prihvatljivo. Naime, prema odredbama Ustava, slobode i prava se mogu ograničiti samo zakonom.¹³ Posebno je neprihvatljiva odredba koja navodi slična sredstva i druga prisilna sredstva.

Privatnom detektivu prema Zakonu o zaštiti imovine i osoba bilo je izričito zabranjeno u obavljanju detektivskih poslova upotrebljavati vatreno oružje i druga sredstva prisile.¹⁴ Zakonom o privatnim detektivima privatni detektiv je pri obavljanju detektivskih poslova ovlašten držati i nositi vatreno oružje sukladno odredbama Zakona o oružju.¹⁵ Za ograničenje uporabe vatrenog oružja vrijede opći propisi o nužnoj obrani i krajnjoj nuždi.

Prema Zakonu o agencijama i unutarnjim službama za zaštitu ljudi i imovine, čuvari su u obavljanju poslova fizičke zaštite objekata, prostora i imovine ovlašteni uporabiti tjelesnu snagu¹⁶ i vatreno oružje.¹⁷ Zakonom o agencijama i unutarnjim službama za zaštitu ljudi i imovine čuvarima se izričito zabranjuje uporaba dodatnih sredstava za sprečavanje napada ili vlastite obrane.¹⁸

Zakonom o zasebnem varovanju zaštitari su ovlašteni uporabiti sredstva za vezivanje, tjelesnu snagu¹⁹ i vatreno oružje prema odredbama zakona koji uređuje držanje i nošenje oružja²⁰ a uporaba drugih sredstava prisile, opasnih predmeta, psa, konja ili drugih životinja izričito je

¹²Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite, N.N., br. 45/05., članak 15., stavak 3. i članak 22., stavak 2.

¹³Ustav Republike Hrvatske, N.N., br. 56/90., 135/97., 8/98., 113/00., 124/00. i 28/01., članak 16., stavak 1.

¹⁴Zakon o zaštiti osoba i imovine, N.N., br. 83/96., 90/96. i 96/01., članak 55., stavak 1.

¹⁵Zakon o privatnim detektivima, N.N., br. 24/09., članak 17., stavak 1.

¹⁶Zakon o agencijama i unutarnjim službama za zaštitu ljudi i imovine, Službene novine Federacije BiH, br. 78/08., članak 28., stavak 1. i 2.

¹⁷Ibid. članak 24., stavak 3.

¹⁸Ibid. članak 28., stavak 3.

¹⁹Zakon o zasebnem varovanju, Uradni list Republike Slovenije, broj 126/03. i 102/07., članak 43., stavak 43., alineja 7. i 8.

²⁰Ibid. članak 45.

zabranjena.²¹ Ograničenje kretanja osobi zabranom izlaza ili zadržavanje osobe do dolaska policije uporabom sredstava za vezivanje, ako na drugi način ne mogu zadržati osobu, ne smije trajati više od dva sata.²²

UVJETI ZA UPORABU SILE

Ovlast čuvara ograničena je na provjeru identiteta osobe, davanje upozorenja i zapovijedi i osiguranje mjesta događaja, a ovlast zaštitara proširena je i na ovlast pregleda osoba, predmeta i prometnih sredstava, privremenog ograničenja slobode kretanja, uporabu čuvarskog psa, tjelesne snage i vatrenog oružja.²³ Zaštitar može obavljati poslove čuvara i/ili zaštitara, a čuvar samo poslove čuvara.

Zbog zaštite radnika i imovine unutar vlastitog poslovnog prostora, pravne osobe i obrtnici mogu osnovati unutarnju čuvarsku službu.²⁴ Zaposlenici unutarnje čuvarske službe imaju ovlasti čuvara, odnosno zaštitara, a odredbe Zakona o privatnoj zaštiti na odgovarajući način se primjenjuju i na unutarnju čuvarsku službu.²⁵

Čuvar kao zaposlenik trgovačkog društva koje obavlja zaštitarsku djelatnost ili kao zaposlenik unutarnje čuvarske službe nije ovlašten uporabiti silu u primjeni ovlasti prema Zakonu o privatnoj zaštiti. Međutim, tim odredbama zakona nije dokinuto pravo čuvara na nužnu obranu ili krajnju nuždu. Naime, svatko, pa i čuvar ima pravo uporabiti onu silu koja je prijeko potrebna da od sebe ili drugog odbije istodoban ili izravno predstojeći protupravni napad²⁶ i da od sebe ili drugoga otkloni istodobnu ili izravno predstojeću neskrivljenu opasnost koja se na drugi način nije mogla otkloniti, a pri tom je učinjeno manje

zlo od onoga koje je prijetilo.²⁷ Pri tom čuvar nije ograničen izborom sredstva koje može uporabiti, već samo odredbama o nužnoj obrani ili krajnjoj nuždi.

Pretpostavka je da će čuvar uvijek postupati u nužnoj obrani ili krajnjoj nuždi kad je u pitanju napad usmjeren na njega ili kad njemu prijete opasnost. Zaštitar je dužan uporabiti silu koja je prijeko potrebna da od sebe ili drugog odbije istodoban ili izravno predstojeći protupravni napad i da od sebe ili drugoga otkloni istodobnu ili izravno predstojeću neiskrivljenu opasnost koja se na drugi način nije mogla otkloniti.

Uvjeti za primjenu ovlasti uporabe čuvarskog psa, tjelesne snage i vatrenog oružja propisani su odredbama o uporabi čuvarskog psa, tjelesne snage i vatrenog oružja.

Uporaba tjelesne snage

Uporaba tjelesne snage definirana je prema odredbama o uporabi tjelesne snage u Zakonu o policiji²⁸ kao uporaba različitih borilačkih vještina i njima sličnih postupaka na tijelu druge osobe kojima je cilj odbijanje napada ili savladavanje otpora uz nanošenje što manjih štetnih posljedica. Zaštitari mogu u obavljanju poslova tjelesne zaštite upotrijebiti tjelesnu snagu ako na drugi način ne mogu odbiti protupravni i neposredni napad kojim se ugrožava njihov život ili život osoba koje čuvaju, odbiti protupravni napad usmjeren na uništenje i umanjenje vrijednosti imovine koju čuvaju i zbog savladavanja otpora, sprečavanja bijega i ako zakonito izdana upozorenja i zapovijedi ne jamče uspjeh.²⁹

Prema odredbama Zakona o zasebnem varovanju, zaštitar je ovlašten uporabiti tjelesnu snagu ako na drugi način ne može zapriječiti osobi ulazak, odnosno izlazak iz osiguranog područja,

²¹Ibid. članak 43., stavak 6.

²²Ibid. članak 44., stavak 3.

²³Zakon o privatnoj zaštiti, N.N., br. 68/03., članak 27.

²⁴Ibid. članak 52.

²⁵Ibid. članak 54.

²⁶Kazneni zakon, N.N., br. 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05., 110/07. i 152/08., članak 29., stavak 2.

²⁷Kazneni zakon, N.N., br. 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05., 110/07. i 152/08., članak 30., stavak 1.

²⁸Zakon o policiji, N.N., br. 129/00., članak 55.

²⁹Zakon o privatnoj zaštiti, N.N., br. 68/03., članak 39.

zapriječiti neposredno ugrožavanje života ljudi i imovine koju osigurava ili zadržati osobu do dolaska policije.³⁰

Prema Zakonu o agencijama i unutarnjim službama za zaštitu ljudi i imovine, čuvar u obavljanju poslova fizičke zaštite može uporabiti tjelesnu snagu i druga zakonom dopuštena sredstva samo ako na drugi način ne može odbiti protupravni ili izravni napad kojim se ugrožava njegov život ili život osoba koje osigurava, odnosno štiti ili je napad usmjeren ka uništenju, oštećenju ili otuđenju imovine koju osigurava, odnosno štiti. Uporaba fizičke sile podrazumijeva izvođenje zahvata koji se rabe u vještini obrane zbog savladavanja otpora osobe koja fizički napada čuvara, odnosno osobu ili imovinu koje čuvar osigurava, odnosno štiti.³¹

Prema Zakonu o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima redari (uključujući policijske službenike i zaposlenike trgovačkog društva koje obavlja zaštitarsku djelatnost), u obavljanju poslova smiju uporabiti tjelesnu snagu ako na drugi način ne mogu odbiti napad usmjeren prema sebi, gledateljima, natjecateljima i prema drugima osobama, kao i napad usmjeren na uništenje ili oštećenje dijelova sportskog objekta ili njegove opreme. Redari zaposlenici trgovačkog društva koje obavlja zaštitarsku djelatnost i pripadnici policije imaju i ovlasti propisane posebnim zakonima.³²

Uporaba čuvarskog psa

Uporaba sredstva prisile u obavljanju poslova privatne zaštite ograničena je na uporabu čuvarskih pasa kao sredstva prisile kad su ispunjeni uvjeti za uporabu tjelesne snage uz uporabu zaštitne košare i uporabu čuvarskog psa kao sredstva prisile, kad su ispunjeni uvjeti za uporabu vatrenog oružja, bez zaštitne košare.³³ Zakon o

zaštiti osoba i imovine propisivao je mogućnost uporabe čuvarskog psa u obavljanju poslova tjelesne zaštite samo u ograđenom prostoru koji se štiti.³⁴ Zakon o privatnoj zaštiti uporabu čuvarskog psa samo za osiguranje osoba i objekata, također, ograničava na ograđeni prostor izuzev osiguranja zaštićenih dijelova prirode, a prema posebnim propisima. Izvježbanost psa dokazuje se ispravom izdanom od ovlaštene pravne ili fizičke osobe, ustanove ili udruge, a mora biti u vlasništvu ili na korištenju u pravnoj osobi ili kod obrtnika.³⁵ Obveza posjedovanja certifikata za vodiča čuvarskog psa koji ima ovlast zaštitara nije definirana. U obavljanju poslova tjelesne zaštite psi se mogu koristiti pod nadzorom zaštitara i uz uporabu zaštitne košare. Zakon u odredbama o uporabi čuvarskog psa uvodi uporabu psa kao sredstvo prisile na način kako je to propisano odredbama Zakona o policiji.³⁶ Ovim odredbama znatno su proširene ovlasti zaštitara o uporabi sile u obavljanju poslova privatne zaštite i gotovo su izjednačene s ovlastima policijskih službenika u uporabi službenog psa.³⁷ Odredbama o uporabi čuvarskog psa trebalo bi definirati okolnosti kad je dopuštena uporaba službenog psa sa zaštitnom košarom i s povodcem, sa zaštitnom košarom i bez povodca, bez zaštitne košare s povodcem i bez zaštitne košare i bez povodca.

Uporaba vatrenog oružja

Zaštitari pri obavljanju poslova privatne zaštite smiju nositi oružje sukladno odredbama posebnog zakona,³⁸ odnosno sukladno odredbama Zakona o privatnoj zaštiti. Zaštitar je ovlašten u obavljanju poslova zaštite novčarskih ustanova, neposredne tjelesne zaštite osoba, zaštite objekata u kojima se upotrebljavaju i skladište radioaktivne tvari, nuklearno gorivo i otpaci

³⁰Zakon o zasebnem varovanju, Uradni list Republike Slovenije, broj 126/03. i 102/07., članak 43., stavak 1., alineja 8.

³¹Zakon o agencijama i unutarnjim službama za zaštitu ljudi i imovine, Službene novine Federacije BiH, br. 78/08., članak 28., stavak 1. i 2.

³²Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, N.N., br. 117/03., članak 10., stavak 2. i 3.

³³Zakon o privatnoj zaštiti, N.N., br. 68/03., članak 38.

³⁴Zakon o zaštiti osoba i imovine, članak 23., stavak 3.

³⁵Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite, N.N., br. 45/05., članak 30.

³⁶Zakon o policiji, N.N., br. 129/00., članak 59.

³⁷Prema odredbama članka 59., stavak 1., točka 3. Zakona o policiji, policijski službenici pored navedenog smiju uporabiti službenog psa sa zaštitnom košarom i kada se uspostavlja narušeni javni red i mir.

³⁸Zakon o oružju, N.N., br. 63/07. i 146/08., članak 29., stavak 3.

te za ljude i okoliš druge štetne tvari, zaštite i pratnje novca i vrijednosnih papira i dragocjenosti i zaštite objekata od posebnog značaja za obranu zemlje nositi propisane vrste kratkog³⁹ vatrenog oružja.⁴⁰ Zaštitari izvan vremena u kojem obavljaju poslove privatne zaštite ne smiju nositi vatreno oružje koje nose u obavljanju tih poslova.⁴¹ Zaštitar ima pravo uporabiti vatreno oružje kada obavljajući poslove privatne zaštite na drugi način ne može odbiti istodobni ili izravno predstojeći protupravni napad usmjeren prema njemu ili prema osobama koje štiti.⁴² Vatreno oružje je definirano kao pištolj ili revolver i streljivo koje nije zabranjeno odredbama Zakona o oružju, sa zrnom promjera najmanje 9 mm za pištolj i 0.38 "specijal" za revolver.⁴³ Zakonom o zaštiti osoba i imovine čuvaru je eksplicitno zabranjeno u obavljanju poslova nositi vlastito vatreno oružje.⁴⁴ Zakonom o privatnoj zaštiti na isti način zaštitaru je eksplicitno zabranjeno u obavljanju poslova privatne zaštite nositi oružje koje nije vlasništvo pravne osobe čiji su zaposlenici.⁴⁵ Pravilnikom o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite propisuje se i uporaba vatrenog oružja prema životinjama zbog odbijanja napada životinje na sebe ili druge ljude ili otklanjanja opasnosti koju životinja može prouzročiti zdravlju ljudi.⁴⁶ Odredbama o uporabi vatrenog oružja izričito je propisano da zaštitar može nositi i uporabiti samo oružje pravne osobe za privatnu zaštitu čiji je zaposlenik. Hipotetski su moguće situacije da će zaštitar biti u poziciji uporabiti oružje napadača ili druge osobe. Ako su ispunjeni svi uvjeti za uporabu vatrenog oružja prema odredbama Zakona o privatnoj zaštiti, uporaba vatrenog oružja napadača ili druge osobe ne bi bila nezakonita.

³⁹Zakon o oružju, N.N., br. 63/07. i 146/08., članak 5., stavak 1., točka 7. Kratko vatreno oružje je vatreno oružje čija cijev nije duža od 30 cm, a ukupna dužina oružja ne prelazi 60 cm.

⁴⁰Zakon o privatnoj zaštiti, N.N., 68/03., članak 40., stavak 1., točke 1.-5.

⁴¹Zakon o oružju, N.N., br. 63/07. i 146/08., članak 92., stavak 1., točka 16.

⁴²Ibid. članak 40., stavak 2.

⁴³Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite, N.N., br. 45/05., članak 12.

⁴⁴Zakon o zaštiti osoba i imovine, članak 30., stavak 5.

⁴⁵Zakon o privatnoj zaštiti, N.N., br. 68/03., članak 40., stavak 7.

⁴⁶Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite, N.N., br. 45/05., članak 36.

Prema odredbama Zakona o zasebnem varovanju, zaštitar pri obavljanju poslova "zasebnog varovanja" smije nositi vatreno oružje prema odredbama zakona kojim je uređeno držanje i nošenje oružja i uporabiti samo ako drugačije ne može osigurati život ljudi i odvratiti neposredni protupravni napad kojim je ugrožen njegov život ili život osobe koju osigurava.⁴⁷

Prema Zakonu o agencijama i unutarnjim službama za zaštitu ljudi i imovine, čuvar u obavljanju poslova fizičke zaštite može uporabiti vatreno oružje samo kad je to nužno zbog zaštite života osoba koje čuva ili svojeg života i ako se izravni protupravni napad prema šticienoj osobi ili prema njemu nije mogao odbiti uporabom fizičke sile, odnosno ako se na drugi način nije mogao odbiti neposredni napad na imovinu koju štiti.⁴⁸

OGRANIČENJE MJESTA UPORABE SILE ZA ZAŠTITARE, ČUVARE I REDARE

Zakonom o privatnoj zaštiti prijetnja uporabom sile ili uporaba sile ograničena je prema osobama unutar šticienog objekta i oko šticiene osobe do granica prostora za čije su čuvanje zaduženi čuvari. Nadležna policijska uprava može na prijedlog jedinica lokalne samouprave izdati odobrenje na temelju kojeg se poslovi tjelesne zaštite mogu obavljati i na javnim površinama.⁴⁹ Primjena ovlasti zaštitara u obavljanju poslova tjelesne zaštite osoba izvan granica šticienog objekta i oko šticiene osobe do granice za čije su čuvanje zaduženi čuvari dopuštena je samo zbog odbijanja istodobnog ili izravno predstojećeg protupravnog napada usmjerenog prema njemu ili prema osobi koju štiti.⁵⁰

Redari, zaposlenici trgovačkog društva koje obavlja zaštitarsku djelatnost i policijski službe-

⁴⁷Zakon o zasebnem varovanju, Uradni list Republike Slovenije, broj 126/03. i 102/07., članak 45., stavak 1. i 2.

⁴⁸Zakon o agencijama i unutarnjim službama za zaštitu ljudi i imovine, Službene novine Federacije BiH, br. 78/08., članak 29., stavak 1.

⁴⁹Zakon o privatnoj zaštiti, N.N., br. 68/03., članak 8.

⁵⁰Ibid. članak 28.

nici kad postupaju prema Zakonu o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima mogu primijeniti ovlasti redara na športskom natjecanju i unutar športskih objekata.⁵¹ Zaposlenici trgovačkog društva koje obavlja zaštitarsku djelatnost istovremeno mogu primjenjivati i ovlasti prema Zakonu o privatnoj zaštiti, a policijski službenici i ovlasti prema Zakonu o policiji.

OGRANIČENJE UPORABE SILE PREMA OSOBAMA

Zakon o privatnoj zaštiti ograničava uporabu vatrenog oružja protiv maloljetnika ili kada se dovodi u opasnost život trećih osoba, izuzev kad je uporaba vatrenog oružja jedino sredstvo za obranu od izravnog napada kojim se ugrožava život zaštitara ili život osoba koje štiti.⁵² Kod uporabe vatrenog oružja zaštitar je dužan usmjeriti oružje prema onim dijelovima tijela na kojima se s najmanje ozljeda postiže svrha zbog koje je oružje uporabljeno.⁵³ Za zaštitare je propisano ograničenje uporabe tjelesne snage uz nanošenje što manjih štetnih posljedica.⁵⁴

Za čuvare i zaštitare kad obavljaju poslove privatne zaštite prema Zakonu o privatnoj zaštiti i zaposlenike trgovačkog društva koje obavlja zaštitarsku djelatnost, kao i redare prema odredbama Zakona o suzbijanju nereda na športskim natjecanjima ne postoje ograničenja uporabe tjelesne snage prema osobama s obzirom na dob, spol i zdravstveni status.

OGRANIČENJE KRAJNJIH POSLJEDICA UPORABE SILE ZA ČUVARE, ZAŠTITARE I REDARE

Zakon o zaštiti imovine i osoba ne sadrži posebna ograničenja krajnje posljedice uporabe ovlasti čuvara. Ocjena krajnjih posljedica

primjene ovlasti zaštitara provedena je prema ustanovama kaznenog prava o nužnoj obrani i krajnoj nuždi. Zakon o zaštiti imovine i osoba uvažavao je potrebu da čuvari u zaštiti osoba i imovine imaju iste ovlasti koje štice osobe imaju u zaštiti vlastitog tjelesnog integriteta i vlastite imovine.

Primjena ovlasti zaštitara i čuvara ograničena je općom odredbom prema kojoj primjena ovlasti mora biti razmjerna potrebi zbog koje se poduzima i ne smije izazvati veće štetne posljedice od onih koje bi nastupile da čuvari i zaštitari nisu primijenili ovlasti.⁵⁵ Pored općih odredbi o razmjernosti i krajnjim posljedicama uporabe sile, Zakon posebno ističe obvezu uporabe tjelesne snage uz što manje štetne posljedice.⁵⁶

Opće odredbe o ograničenju uporabe sredstava prisile, prema odredbama Zakona o privatnoj zaštiti, uvjetuju ograničenja uporabe sredstava prisile i primjenu ovlasti s uvjetom da ne smiju izazvati veće štetne posljedice od onih koje bi nastupile da nije bilo uporabe sredstava prisile i ovlasti zaštitara, u svojoj suštini ograničavaju pravo na nužnu obranu. Ograničenjem prava na nužnu obranu u primjeni ovlasti zaštitara općom odredbom⁵⁷ Zakona o privatnoj zaštiti ozbiljno je narušeno pravo zaštitara da zbog zaštite vlastitog života i života štice osoba primijene onu obranu koja je prijeko potrebna da od sebe ili drugog odbije istodobni ili neposredno predstojeći protupravni napad. To ograničava primjenu ovlasti zaštitara ne samo na zaštitu vlastitog života, već ograničava i pravo štice osobe da zaštitari zbog zaštite njihova života primijene odredbe o nužnoj obrani na koju bi svaka osoba, pa i štice osoba imala pravo.⁵⁸ Opravdano je propisima koji uređuju uporabu sile za zaštitare propisati restriktivnije pravo na uporabu sile od prava na uporabu sile u nužnoj obrani. Jer, ako bi zaštitar ili redar uporabio veći intenzitet sile

⁵¹Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, N.N., br. 117/03., članak 3.

⁵²Zakon o privatnoj zaštiti, N.N., br. 68/03., članak 40.

⁵³Ibid. članak 40., stavak 6.

⁵⁴Ibid. članak 39., stavak 1.

⁵⁵Ibid. članak 30., stavak 2. i 3.

⁵⁶Ibid. članak 39., stavak 1.

⁵⁷Ibid. članak 30., stavak 3.

⁵⁸Škrtić, D.: Ovlast na uporabu sile kao razlog isključenja protupravnosti, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 15, broj 1/2008., str. 275.

od one koja bi bila opravdana prema odredbama Zakona o privatnoj zaštiti, uporaba sile bila bi još uvijek u skladu s odredbama Kaznenog zakona o nužnoj obrani. Ograničenje uporabe sile prema općim odredbama Zakona o privatnoj zaštiti je neopravdano restriktivno i diskriminatorno.⁵⁹

Uporaba tjelesne snage i čuvarskog psa sa zaštitnom košarom zbog odbijanja protupravnog i neposrednog napada usmjerenog na uništenje i umanjivanje vrijednosti imovine koju čuvaju, a da pri tom štetne posljedice ne budu veće od prijetećih⁶⁰ u potpunosti je u skladu s odredbama o krajnjoj nuždi kao razlogu isključenja protupravnosti, odnosno s općom odredbom o ograničenju primjene ovlasti zaštitara.⁶¹ Otklanjanje opasnosti, odnosno uporaba vatrenog oružja prema životinjama u okvirima krajnje nužde⁶² propisana je odredbom Pravilnika o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite,⁶³ odnosno podzakonskim propisom.⁶⁴ Same odredbe Zakona o privatnoj zaštiti o uporabi tjelesne snage i vatrenog oružja u svojoj suštini sadrži pretežiti dio odredbe o nužnoj obrani "... odbiti istodobni ili izravno predstojeći protupravni napad..."⁶⁵ Naime, odredba o nužnoj obrani definira nužnu obranu kao onu obranu koja je nužno potrebna da počinitelj od sebe ili drugoga odbije istodobni ili izravno predstojeći protupravni napad.⁶⁶

⁵⁹Razmatrajući navedeni propis, nameće se pitanje – zašto je on restriktivniji od institucija kaznenog prava, prije svega nužne obrane. Ima li smisla sklapati ugovor o privatnoj zaštiti kad zaštitar ne može provesti ni onu razinu zaštite na koju je ovlašten svaki pojedinac? Bez ulaženja u dublju analizu valja istaknuti da je temeljem navedene ustanove dopustivo braniti slobodu, čast, privatnu sferu, vlastitu sliku, noćni mir i dr., što razmatrani propis, *argumentum a contrario* ne dopušta. Veić, P., Nađ, I.: Zakon o privatnoj zaštiti s komentarom, Naklada Žagar, Rijeka, 2005., str. 63.

⁶⁰Zakon o privatnoj zaštiti, N.N., br. 68/03., članak 39., stavak 2., točka 2.

⁶¹Ibid. članak 30., stavak 3.

⁶²Kazneni zakon, N.N., br. 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05., 110/07. i 152/08., članak 30., stavak 1.

⁶³Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite, N.N., br. 45/05., članak 36.

⁶⁴Usp. Veić, P., Nađ, I.: Zakon o privatnoj zaštiti s komentarom, Naklada Žagar, Rijeka, 2005., str. 67.

⁶⁵Zakon o privatnoj zaštiti, N.N., br. 68/03., članak 39., stavak 2., alineja 1. i članak 40., stavak 2.

⁶⁶Kazneni zakon, N.N., br. 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05., 110/07. i 152/08., članak 29., stavak 2.

Odredba o nužnoj obrani propisuje razmjernost, obvezu uporabe načina obrane kojim najmanje povređuje pravo napadača i to nije potrebno posebno propisivati Zakonom o privatnoj zaštiti. Postoji visok stupanj suglasnosti na teorijskoj razini i u sudskoj praksi o institutima nužne obrane i krajnje nužde i nije ih potrebno dodatno razrađivati posebnim zakonima.

Citirani komparativni propisi, Zakon o zasebnem varovanju propisuje uporabu one ovlasti kojima se s najmanje štetnih posljedica postiže izvršenje zadaća i u slučajevima kad je moguće uporabiti više ovlasti, uporabu ovlasti koja najmanje šteti osobi.⁶⁷ Ograničenje posljedica uporabe sile određeno je odredbama Kazenskog zakonika o nužnoj obrani.⁶⁸ Zakon o agencijama i unutarnjim službama za zaštitu ljudi i imovine čuvare obvezuje na uporabu najmanje potrebne sile u obavljanju ovlasti⁶⁹ i zabranjuje uporabu sile veće od potrebne za odbijanje protupravnog napada.⁷⁰ Ograničenje posljedica uporabe sile određeno je odredbama Kaznenog zakona Federacije BiH o nužnoj obrani.⁷¹

Zakonom o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, ovlasti uporabe sile, tjelesne snage, za redare, zaposlenike trgovačkih društava koja obavljaju zaštitarsku djelatnost i policijske službenike su izjednačene. Zakon ne propisuje posebna ograničenja za uporabu tjelesne snage, propisom koji bi uporabu tjelesne snage ograničio posljedicom, stoga za uporabu tjelesne snage zbog odbijanja napada od sebe ili drugog ili napada usmjerenog na uništenje imovine vrijede opći razlozi isključenja protupravnosti nuž-

⁶⁷Zakon o zasebnem varovanju, Uradni list Republike Slovenije, broj 126/03. i 102/07., članak 44., stavak 1. i 2.

⁶⁸Silobran je obramba, ki je nujno potrebna, da storilec odvrne od sebe ili koga drugega istočasen protivpraven napad. Kazenski zakonik, Uradni list RS, št. 55/2008.

⁶⁹Zakon o agencijama i unutarnjim službama za zaštitu ljudi i imovine, Službene novine Federacije BiH, br. 78/08., članak 27., stavak 2.

⁷⁰Ibid. članak 28., stavak 3.

⁷¹Članak 26., stavak 2. - Nužna obrana je ona obrana koja je prijeko potrebna da počinitelj od sebe ili drugoga odbije istodobni ili izravno predstojeći protupravni napad, a koja je srazmjerna napadu. Kazneni zakon Federacije BiH (hrvatski jezik), Službene novine Federacije BiH, br. 36/03.

na obrana i krajnja nužda.⁷² Zakon redarima,⁷³ zaposlenicima trgovačkih društava koja obavljaju zaštitarsku djelatnost kad obavljaju redarsku službu i policijskim službenicima kad obavljaju redarsku službu daje ovlasti uporabe tjelesne snage prema odredbama općih razloga isključenja protupravnosti. Tim odredbama se zaposlenicima trgovačkih društava koja obavljaju zaštitarsku djelatnost kad obavljaju redarsku službu i policijskim službenicima kad obavljaju redarsku službu proširuju ovlasti na uporabu tjelesne snage u opsegu većem od onog koji je određen Zakonom o privatnoj zaštiti, odnosno Zakonom o policiji.⁷⁴

ZAKLJUČAK

Primjena ovlasti zaštitara, pod uvjetima propisanim zakonom, u osnovi je ograničenje a *ultima ratio* i dokidanje određenog pravnog dobra pojedinca, većeg ili manjeg broja osoba koja su zajamčena Ustavom ili propisana zakonom. Zakoni kojima je u određenim slučajevima i pod određenim okolnostima dopuštena uporaba sile moraju biti jasni i određeni, a njihova interpretacija restriktivna. Istovremeno moraju biti primjenjivi i provodivi kako bi opravdali *ratio* svojeg postojanja unutar pravnog poretka.

Zakon o privatnoj zaštiti i Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite ne udovoljavaju navedenim kriterijima. Zakonom su propisane ovlasti zaštitara, pored ostalih ovlasti za uporabu sile Zakon propisuje ovlasti uporabe čuvarskog psa, tjelesne snage i vatrenog oružja.⁷⁵ Prema citiranim odredbama uporaba tjelesne snage i vatrenog oružja nisu sredstva prisile, već samo ovlasti zaštitara. Uporaba čuvarskog psa je pro-

pisana kao uporaba u njegovoj osnovnoj funkciji za čuvanje imovine i osoba i kao sredstva prisile. Termin sredstva prisile uporabljen je i u odredbama Pravilnika⁷⁶ i prema toj odredbi obveza izvješćivanja o uporabi sredstava prisile odnosi se na uporabu čuvarskog psa, tjelesne snage i vatrenog oružja. Time Pravilnik na posredan način ovlasti osobu kojima je izdano dopuštenje za obavljanje poslova tjelesne zaštite uvodi ovlasti uporabe sredstava prisile. Pravilnik uvodi i termin prisilna sredstva⁷⁷ bez naznake o tome da li je riječ o sredstvima prisile ili ovlasti uporabe čuvarskog psa i vatrenog oružja ili taj termin podrazumijeva neka druga sredstva. U odredbama o uporabi vatrenog oružja Pravilnik navodi ovlasti uporabe vatrenog oružja zbog odbijanja napada životinje.⁷⁸ Napad prema općim propisima može potjecati samo od čovjeka.

Neusklađenost je očita i u kaznenim odredbama. Kaznenim odredbama propisana je novčana kazna za čuvare koji prigodom obavljanja čuvarskih poslova upotrebljavaju oružje koje nije vlasništvo pravne osobe čiji su zaposlenici.⁷⁹ Odredbe uvode posve nov termin "koristi vatreno oružje" što nije u skladu s terminologijom Zakona. Čuvari prema odredbama Zakona ne mogu obavljati poslove koji uključuju uporabu tjelesne snage te nošenje i uporabu vatrenog oružja i nije od značaja da li je vatreno oružje vlasništvo pravne osobe.⁸⁰ Pored navedenih ne-

⁷⁶Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite, N.N., br. 45/05., članak 37.

⁷⁷Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite, N.N., br. 45/05., članak 22.

⁷⁸Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite, N.N., br. 45/05., članak 36.

⁷⁹Zakon o privatnoj zaštiti, N.N., br. 68/03., članak 65., stavak 1., točka 14. Prema odredbama Zakona o unutarnjoj čuvarskoj službi (članak 52.-54.) omogućava i obrtnicima obavljanje poslova tjelesne zaštite za vlastite potrebe (članak 4., stavak 2.), pa bi citiranu odredbu trebalo na odgovarajući način dopuniti da se može pored pravne osobe primijeniti i na obrtnike.

⁸⁰Kaznenim odredbama zapriječena je kazna za čuvara i zaštitara koji u obavljanju čuvarskih poslova uporabi tjelesnu snagu, odnosno vatreno oružje suprotno odredbama Zakona (članak 65., stavak 1., točka 12.). Odredba se može odnositi samo na zaštitare. Nije svrhovito propisivati kaznu za čuvare koji tjelesnu snagu, odnosno vatreno oružje u uporabi suprotno odredbama zakona kojima je propisana uporaba tjelesne snage i vatrenog oružja. Jer, prema odredbama Zakona čuvari nisu ovlašteni uporabiti tjelesnu snagu i vatreno oružje, stoga čuvar ne može uporabiti tjelesnu snagu i vatreno oružje u skladu sa Zakonom. Isto tako nije svrhovita niti odredba kojom je zapriječena kazna za čuvara koji u obavljanju čuvarskih poslova nosi vatreno oružje iako za to nisu ovlašteni, odnosno nose vatreno oružje pri obavljanju čuvarskih poslova u čijem se obavljanju ne smije upotrebljavati vatreno oružje (članak 65., stavak 1., točka 12.).

⁷²Škrtić, D.: Ovlast na uporabu sile kao razlog isključenja protupravnosti, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, vol. 15., broj 1/2008.

⁷³Redarsku službu mogu obavljati zaposlenici organizatora športskog natjecanja na poslovima redara, redari dragovoljci iz reda ostalih zaposlenika organizatora športskog natjecanja ili članovi klubova navijača ili drugi navijači organizatora športskog natjecanja. Organizator športskog natjecanja može za poslove redarske službe koristiti i zaposlenike trgovačkog društva koje obavlja djelatnost privatne zaštite na temelju ugovora s tim društvom. Članak 6., stavak 2. i 3. Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, N.N., br. 117/03.

⁷⁴Škrtić, D.: Ovlast na uporabu sile kao razlog isključenja protupravnosti, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, vol. 15, broj 1/2008., str. 276.

⁷⁵Zakon o privatnoj zaštiti, N.N., br. 68/03., članak 27., stavak 1., točke 6., 7. i 8.

usklađenih odredbi evidentna je neusuglašenost i drugih odredbi Zakona. Odredbe o pregledu osoba predmeta i prijevoznog sredstva ne slijede odredbe o ovlastima čuvara i zaštitara.⁸¹ Neke odredbe Zakona nisu usklađene s kaznenim odredbama Zakona.⁸² Terminologiju Zakona i Pravilnika treba *de lege ferenda* uskladiti.

Odredbe Pravilnika popunjavaju manjkavosti odredbi Zakona i uvode „druga prisilna sredstva,” i uporabu vatrenog oružja prema životinjama kao ovlasti osoba kojima je izdano dopuštenje za obavljanje poslova tjelesne zaštite. U demokratskim društvima nije prihvatljivo da se ovlast uporabe sile propisuje podzakonskim aktima. Ovlast uporabe sile i okolnosti uporabe sile moraju biti propisane zakonom. Uporaba čuvarskog psa kao sredstva prisile nije primjerena. Treba razmotriti brisanje odredbe ili uporabu čuvarskog psa kao sredstva prisile propisati na način da se pored zaštitne košare uredi i uporaba povodca, kao i obveza dodatne izobrazbe za zaštitare koji će biti ovlašteni uporabiti čuvarskog psa kao sredstvo prisile. Sasvim je sigurno da je potrebno razmotriti mogućnost propisivanja ovlasti uporabe sredstava za pasivizaciju (sredstva za vezivanje, paralizator ili raspršivač s nadražujućom tvari), hladnog oružja (palica) i dugog vatrenog oružja, ali ovlast za njihovu uporabu mora biti propisana zakonom.

Zakon o privatnim detektivima slijedi trendove odredbi o uporabi sile u obavljanju poslova privatne zaštite. Nošenje i uporaba vatrenog oružja uređena je Zakonom o oružju, a ograničenja uporabe općim propisima o nužnoj obrani i krajnoj nuždi.

Opće odredbe o ograničenju primjene ovlasti te odredbe o ograničenju uporabe vatrenog oružja nisu prihvatljive niti provedive. Umjesto

⁸¹Čuvari prema odredbama članka 27. Zakona ne mogu se koristiti ovlašću pregleda osoba, predmeta i prometnih sredstava, a prema odredbama članka 35. i 36. Zakona čuvar i zaštitar su ovlašteni obavljati pregled osoba, predmeta i prometnog sredstva. I prema odredbama članka 24. i 25. Pravilnika, čuvar i zaštitar mogu obaviti pregled osoba, predmeta i prometnog sredstva.

⁸²Prema odredbama članka 65., stavak 1., točka 4.-8., 10., 12. Zakona novčanom kaznom od 1000,00 do 5.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj: čuvar iako bi prema odredbama Zakona trebalo stajati čuvar i zaštitar, osim u točki 8. za primjenu ovlasti suprotno odredbama članka 34. i 35. trebalo stajati samo zaštitar.

definiranja pojmova napada, osnove i ograničenja za primjenu ovlasti zbog zaštite osoba i imovine potrebno je preuzeti i na prihvatljiv način interpolirati institute nužne obrane i krajnje nužde iz općih propisa.

LITERATURA

Kazenski zakonik, Uradni list RS, broj 55/2008.

Kazneni zakon Federacije BiH (hrvatski jezik), Službene novine Federacije BiH, br. 36/03.

Kazneni zakon, N.N., br. 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05., 110/07. i 152/08.

Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite, N.N., br. 45/05.

Škrtić, D.: Ovlast na uporabu sile kao razlog isključenja protupravnosti, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, vol. 15., br. 1/2008., str. 275

Ustav Republike Hrvatske, N.N., br. 56/90., 135/97., 8/98. – pročišćeni tekst, 113/00., 124/00. – pročišćeni tekst i 28/01.

Veić, P., Nađ, I.: *Zakon o privatnoj zaštiti s komentarom*, Naklada Žagar, Rijeka, 2005.

Zakon o agencijama i unutarnjim službama za zaštitu ljudi i imovine, Službene novine Federacije BiH, br. 78/08.,

Zakon o oružju, N.N., br. 63/07., 146/08.

Zakon o policiji, N.N., br. 129/00.

Zakon o privatnim detektivima, N.N., br. 24/09.

Zakon o privatnoj zaštiti, N.N., br. 68/03.

Zakon o sprječavanju nereda na sportskim natjecanjima, N.N., br. 117/03.

Zakon o zasebnem varovanju, Uradni list Republike Slovenije, broj 126/03. i 102/07.

Zakon o zaštiti osoba i imovine, N.N., br. 83/96., 90/96. i 96/01.

USE-OF-FORCE RESTRICTIONS IN PERFORMING PRIVATE PROTECTION DUTIES

SUMMARY: Restrictions governing the use of force are a fundamental part of every law which prescribes use of force in performing a particular service or job. Restrictions on the use of force in performing particular services or jobs specify the range of circumstances in which force may be used, limit the instances for use of firearms or other instruments and specify the use of lethal force. Use of force in performing private protection duties is set out in the Private Protection Act and the Violence Prevention at Sporting Events Act. Our descriptive analysis included the Protection of Persons and Property Act, the Private Protection Act, the Regulations on the Conditions and Modes of Implementation of Physical Protection, and the Violence Prevention at Sporting Events Act, with special emphasis on the provisions governing the use of force and use-of-force restrictions. Security guards are permitted to use force only if it does not cause harmful consequences greater than those that would occur had there been no such authorized use of force. Adopting a comparative approach, the Private Protection Acts of Slovenia and Bosnia and Herzegovina have also been used as references. The paper points to certain shortcomings found in the Private Protection Act. These, in particular, refer to the lack of set limits for the use of force, the non-existence of by-laws and the inconsistencies of terminology used in the Private Protection Act. The author suggests that use of force in performing private protection duties be formulated to mirror the general legal provisions governing the state of necessity and extreme emergency.

Key words: security, watchmen, guards, restrictions on use of force

*Professional paper
Received: 2009-03-03
Accepted: 2009-04-14*